

بررسی عوامل مؤثر بر پیشگیری
از جرم در نظام حقوقی اسلام

www.ketab.ir

سرشناسه

عنوان و نام پدیدآور

مشخصات نشر

مشخصات ظاهری

شابک

وضعیت فهرست نویسی

یادداشت

موضوع

موضوع

رده بندی کنگره

رده بندی دیویی

شماره کتابشناسی

خلیلی، روح الله، ۱۳۵۹ -

بررسی عوامل مؤثر بر پیشگیری از جرم در نظام حقوقی

اسلام/روح الله خلیلی.

آمل: وارث و، ۱۳۹۶.

۱۱۸ ص.

۱۰۰۰۰۰ ریال ۶-۲۳-۸۸۱۸-۶۰۰-۹۷۸:

فیبا

کتابنامه.

جرم و جنایت -- پیشگیری -- جنبه های مذهبی -- اسلام

Crime prevention -- Religious aspects-- Islam

BP ۱۳۹۶/۲۳۰ ۴ب۷۶خ/

۴۸۳۴/۲۹۷

۴۸۷۸۶۲۲

بررسی عوامل مؤثر بر پیشگیری از جرم در نظام حقوقی اسلام

روح الله خلیلی

صفحه آرای: محمدرضا...

طرح جلد: حسام محمد...

نوبت چاپ: اول - ۱۳۹۶

چاپ و صحافی: غدیر

شمارگان: ۱۰۰۰ جلد

قیمت: ۱۰۰۰۰ تومان

حق چاپ محفوظ

انتشارات وارث و

نشانی: آمل / خ نور / ده متری اول / ک خطیبی / طبقه فوقانی پاساژ ثانی

آدرس الکترونیکی: vareshta28@yahoo.com

۰۱۱۴۴۲۶۸۷۰۹ - ۰۹۱۱ ۱۲۷ ۶۶۱۰ - دورنگار: ۰۱۱۴۴۲۶۸۷۰۹

فهرست مطالب

صفحه	عنوان
۱	مقدمه
فصل اول- مفاهیم و مبانی تحقیق	
۴	مبحث اول- مفهوم شناسی واژه ها
۴	گفتار اول- مفهوم جرم
۵	گفتار دوم- پیشگیری
۵	گفتار سوم- مفهوم پیشگیری از جرم
۵	بند اول- مفهوم موسع پیشگیری
۶	بند دوم- مفهوم مضیق پیشگیری
۶	بند سوم- مفهوم پیشگیری در جرم شناسی
۸	بند چهارم- مفهوم پیشگیری در سیاست جنایی
۹	گفتار چهارم- مفهوم پیشگیری از جرم از منظر اسلام
۹	بند اول- پیشگیری از جرم از منظر قرآن
۱۰	بند دوم- پیشگیری از جرم از منظر معصومین(ع)
۱۱	گفتار پنجم- فرآیند پیشگیری از جرم
۱۱	بند اول- فرایند پیشگیری از جرم در نظام های کیفری
۱۴	بند دوم- فرایند پیشگیری از جرم از منظر اسلام
۱۵	مبحث دوم- انواع پیشگیری از جرم
۱۶	گفتار اول- پیشگیری های متداول

- بنداول- پیشگیری از بزهکاری اطفال و پیشگیری از بزهکاری عمومی ۱۶
- بنددوم- پیشگیری عمومی و پیشگیری اختصاصی ۱۶
- بندسوم- پیشگیری انفعالی و پیشگیری فعال ۱۶
- بندچهارم- پیشگیری اولیه، ثانویه و ثالثیه ۱۶
- گفتاردوم- پیشگیری‌های جدید ۱۸
- بنداول- پیشگیری‌های غیرکیفری ۱۸
- بنددرم- پیشگیری‌های کیفری ۱۹
- مبحث سوم- پیشینه پیشگیری از جرم ۲۰
- گفتاراول- پیشگیری از جرم در دوران باستان ۲۰
- گفتاردوم- پیشگیری از جرم در ایران ۲۱
- گفتارسوم- پیشینه پیشگیری جرم‌شناسی و پیشگیری وضعی ۲۳
- بنداول- پیشینه پیشگیری جرم‌شناسی ۲۳
- بنددوم- پیشینه پیشگیری وضعی از جرم ۲۴

فصل دوم- جایگاه پیشگیری غیرکتابی در نظام حقوقی اسلام

- مبحث اول- اصول و مبانی پیشگیری از جرم ۲۸
- گفتاراول- اصول پیشگیری از جرم در فقه شیعه ۲۸
- بنداول- اصل مشروعیت روش‌ها ۲۸
- بنددوم- لزوم توجه به نقش دین در پیشگیری ۲۹
- بندسوم- پیشگیری از جرم، وظیفه‌ای همگانی ۳۰
- گفتاردوم- مبانی پیشگیری از جرم ۳۰
- بنداول- مبانی نظری پیشگیری کیفری ۳۰
- بنددوم- مبانی نظری پیشگیری اجتماعی ۳۱
- بندسوم- مبانی نظری پیشگیری وضعی ۳۳
- مبحث دوم- پیشگیری غیرکیفری ۳۴

- ۳۴..... گفتاراول- پیشگیری اجتماعی
- ۳۵..... بنداول- پیشگیری اجتماعی در نظام‌های حقوقی
- ۴۰..... بنددوم- پیشگیری اجتماعی در فقه امامیه
- ۵۱..... گفتاردوم- پیشگیری وضعی
- ۵۲..... بنداول- پیشگیری وضعی در نظام‌های حقوقی
- ۵۴..... بنددوم- پیشگیری وضعی در فقه امامیه
- فصل سوم- جایگاه پیشگیری کیفری در نظام حقوقی اسلام**
- ۷۰..... مبحث اول- سیاست‌های پیشگیری کیفری در برخورد با عامه مردم بزهکار
- ۷۰..... گفتاراول- رویکردها، سببها
- ۷۰..... بنداول- قطعیت مجازات‌ها
- ۷۴..... بنددوم- علنی کردن مجازات‌ها
- ۷۵..... گفتاردوم- رویکردهای اصلاحی
- ۷۶..... بنداول- اجرای مجازات با هدف اصلاح
- ۷۷..... بنددوم- برجسته‌ترین رویکردهای اصلاحی در ریه فقه امامیه
- ۸۰..... مبحث دوم- سیاست‌های پیشگیری کیفری در برخورد با بقیه سفیدان بزهکار
- ۸۰..... گفتاراول- مفهوم جرایم بقیه سفید و ویژگیهای آن
- ۸۰..... بنداول- مفهوم جرایم بقیه سفید
- ۸۱..... بنددوم- ویژگیهای جرایم بقیه سفید
- ۸۱..... بندسوم- مصادیق جرایم بقیه سفید
- ۸۳..... گفتاردوم- پیشگیری‌های غیرکیفری
- ۸۳..... بنداول- تصفیه حکومت از عناصر فاسد
- ۸۴..... بنددوم- دقت در گزینش و انتصاب کارگزاران حکومت
- ۸۶..... بندسوم- توجه به امر نظارت
- ۸۸..... بندچهارم- نظام گزارش‌دهی مردمی

۸۹	بند پنجم - توجه به معیشت کارگزاران حکومت
۹۰	بند ششم - ارشاد و تحذیر
۹۱	گفتار سوم - پیشگیری های کیفری
۹۱	بند اول - مساوات در اجرای مجازات
۹۲	بند دوم - شدت در اجرای مجازات
۹۶	بند سوم - قاطعیت در اجرای مجازات
۹۸	بند چهارم - اجرای علنی مجازات
۱۰۰	نتیجه گیری
۱۰۳	کتابنامه

مقدمه

از زمان پیدایش دولت‌های نخستین تا قرن‌های متمادی، تنها به وضع و بیان رفتارهایی که جرم محسوب می‌شود و مجازات آنها توجه می‌شد. در جوامع گذشته غالباً مجازات به - عنوان تنه راه کار مبارزه علیه جرم و به تعبیر صحیح تر مجرم تلقی می‌شد و تنها شدت و قاطعیت در اجرای آن را موجب کاهش بزه کاری می‌دانستند. رفته رفته با رشد جوامع بشری، در اوایل قرن نوزدهم با تغییر نگرش به پدیده مجرمانه در اروپا، عوامل وقوع جرم مورد توجه قرار گرفت و مکتب جرم شناختی و دفاع اجتماعی نظریات مربوط به جرم و مجرم را ابراز نمودند و بر این اساس بود که به شیوه‌های مختلفی از پیشگیری از جرم توجه شد؛ به گونه‌ای که امروزه با عقیده‌ی بسیاری از حقوق‌دانان، سیاست جنایی مطلوب، سیاستی است که هدف آن پیشگیری از جرم و بزه کاری و کنترل مؤثر آن به جهت حفظ نظم و امنیت در جامعه با بکارگیری تدابیر و اقدام‌های لازم و اصلاح و درمان فرد مجرم باشد. برخلاف رویه دولت‌ها که در گذشته مجازات را به عنوان تنها پاسخ کیفری به جرم می‌دانستند و بعدها به اهمیت پیشگیری از جرم پرداخته‌اند، مکتب اسلام همراه با توجه به رفتارهای خلاف شرع، به موضوع پیشگیری از آنها نیز نظر داشته است؛ به گونه‌ای که در قرآن و اندیشه‌های معصومین، رگه‌های توجه به پیشگیری از وقوع اثم و گناه، مشهود بوده و از رویه امامان معصوم نیز ابعاد متعدد پیشگیری قابل استنتاج است. یکی از امامانی که در اندیشه‌های وی پیشگیری از جرم، قابل مشاهده است، امام علی (ع) می‌باشد؛ به طوری که با رجوع به نهج البلاغه می‌توان اندیشه‌های پیشگیرانه ایشان را به وضوح مشاهده نمود. با وجود تأکیدهای بسیاری که در سیره ائمه معصومین (ع)، عالمان حقوق جزا و جامعه‌شناسان در زمینه پیشگیری از جرم مشاهده می‌شود در نظام اسلامی ایران، پیشگیری از جرم تاکنون نتوانسته به خوبی محقق شود. در تائید این ادعا می‌توان به

آمار جرایم ارتكابی در ایران یا به عبارت دیگر، حجم بالای پرونده‌های کیفری در مراجع قضایی کشورمان استناد نمود. با وجود آنکه قانون اساسی ایران (مانند اصل ۱۵۶ و اصل ۸) به موضوع پیشگیری از جرم، توجه نموده است و در ایران نهادی (مانند معاونت اجتماعی و پیشگیری از جرم قوه قضاییه) نیز در این زمینه ایجاد شده است اما مشکل ناکارآمدی ساز کارهای پیشگیری از جرم در ایران همچنان باقی است. به نظر می‌رسد یکی از علل ناکارآمدی‌های پیشگیری در نظام حقوقی ایران، عدم بهره‌گیری کافی از تمام تجارب و اندیشه‌های پیشانیان است. از جمله این تجارب و اندیشه‌ها که می‌تواند راهی برای رهایی از وضعیت موجود، سیره ائمه بویژه بهره‌گیری از اندیشه‌های امام علی (ع) است. حضرت امیرالمؤمنین (ع) نظامی را که ایشان در تشکیل و نحوه اداره حکومت اسلامی، همواره بهترین الگو برای سیاستمداران و رهبران جوامع اسلامی بوده است. قلمرو گسترده حکومت امام و طیف گسترده مردمی که در این سرزمین‌ها زندگی می‌کردند و نیز نحوه عملکرد خلفای پیشین، موقعیت خاصی را به وجود آورده بود که ایشان را در معرض اتخاذ سیاستی برای مقابله با ناهنجاری‌های اجتماعی و اقتصادی قرار دهد. مطالعه سیاست‌ها و روش مبارزه آن امام با این ناهنجاری‌ها از آن جهت حایز اهمیت است که می‌تواند ملاک عمل موثری برای سیاست‌جناپی کشورهایی باشد که داعیه حکومت اسلامی دارند. از آنجایی که نظام جمهوری اسلامی ایران نیز در بیشتر موارد، نظام نحوه حکومتی حضرت امیرالمؤمنین (ع) را الگوی رفتارها، سیاست‌ها و برنامه‌های خود قرار داده است. می‌تواند برای حرکت بهتر در زمینه پیشگیری از جرم، بررسی و تحلیل اندیشه ایشان در این زمینه بسیار کارگشا خواهد بود. از این رو، به نظر می‌رسد با رجوع به نهج البلاغه بتوان اندیشه‌های این امام را در زمینه پیشگیری از جرم، استخراج نمود.